

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 129/09-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júla 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti M. M., B., zastúpenej advokátkou Mgr. E. B., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 109/02 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 109/02 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e , aby vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 109/02 konal bez zbytočných prietáhov.

3. M. M. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € [slovom tritisíc eur (90 378 Sk)], ktoré jej j e Okresný súd Žilina p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť M. M. trovy právneho zastúpenia v sume 292,38 € [slovom dvestodeväťdesiatdva eur a tridsaťosem centov (8 808,20 Sk)] na účet jej právnej zástupkyne Mgr. E. B., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. marca 2009 doručená sťažnosť M. M. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 109/02.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že 4. júna 2002 jej matka, A. K., podala okresnému súdu žalobu „o určenie vlastníctva k nehnuteľnosti a určenie majetku patriaceho do dedičstva spolu s návrhom na nariadenie predbežného opatrenia.

Podstatou súdneho sporu je určenie vlastníckeho práva k dvom nehnuteľnostiam:

A) prvá nehnuteľnosť – nachádzajúca sa v katastrálnom území Č., okr. Ž., ktorá je zapísaná v katastri nehnuteľností Katastrálneho úradu, Správy katastra v Ž., ktoré zostali evidované na pôvodnom LV č. 134 ako pozemok č. 261 záhrada vo výmere 262 m²...

B) nehnuteľnosť parcelné číslo 818, druh pozemku záhrada o výmere 1.173 m², evidovaná pôvodne na LV 134, následne na LV 646...“.

Sťažovateľka v sťažnosti ďalej uviedla priebeh konania a konštatovala, že okresný súd od 4. júna 2002 do 29. marca 2005 konal len o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým sa navrhovateľka domáhala zákazu nakladať s dotknutými nehnuteľnosťami. Vo veci samej okresný súd koná až od apríla 2005, pričom dosiaľ nie je konanie na prvom stupni skončené. Súčasne sťažovateľka poukázala na význam sporu pre pôvodnú navrhovateľku, ktorá zomrela v priebehu konania.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka žiada, aby ústavný súd vyslovil, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 109/02 došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a aby prikázal okresnému súdu vo veci ďalej konať bez zbytočných prieťahov. Sťažovateľka žiada aj o priznanie finančného zadostučinenia v sume 8 000 €.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 129/09-12 z 9. apríla 2009 ju prijal na ďalšie konanie.

Právna zástupkyňa sťažovateľky a podpredseda okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Ústavný súd preto v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Okresný súd sa k sťažnosti vyjadril prípisom sp. zn. 1 SprS 187/09 z 3. júna 2009, v ktorom uviedol:

„Vo veci, v ktorej sťažovateľka namieta porušenie práva, aby sa jej vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov došlo k úmrtiu pôvodnej navrhovateľky A. K., k zmene žalobného návrhu, ktorú súd pripustil uznesením zo dňa 30. 11. 2006. Od podania sťažnosti sťažovateľky podľa § 62 zák. č. 757/2004 dňa 27. 6. 2007 a 30. 11. 2007, ktorú predseda súdu vyhodnotil ako čiastočne dôvodnú, boli vykonané úkony smerujúce k rozhodnutiu veci a to dožiadanie OS Nitra na vykonanie výsluchu účastníka, pojednávanie dňa 23. 6. 2008, ohliadka dňa 15. 7. 2008 a pojednávanie dňa 27. 5. 2009, ktoré bolo odročené na neurčito.

Konanie 8C/109/2002 je skutkovo zložitá, pričom pred samotným rozhodnutím veci je potrebné prejudiciálne riešiť viaceré otázky. Počas konania bolo potrebné pripojiť spisy v dedičských konaniach tak, aby bolo možné ustáliť okruh účastníkov konania a to aj súčinnosťou zo strany justičných orgánov Českej republiky. Vo veci je poukazované na viaceré pochybenia štátnych orgánov, ako aj výsledky právoplatných konaní pred Okresným

súdom v Žiline 9C 402/89 a 11C 772/90, ktoré musí sudca naštudovať a vysporiadať sa so skutkovými zisteniami v danom konaní. Odročenie pojednávania a tým predĺžovanie celkovej dĺžky konania bolo spôsobené aj neskorým označením návrhov na vykonanie dokazovania zo strany právnej zástupkyne sťažovateľky, kde dôkazné prostriedky označila pomerne nezrozumiteľne (žiada o pripojenie spisov katastra nehnuteľností bez toho, aby špecifikovala jednotlivé konania) a zabezpečenie dôkazných prostriedkov presúva na t'archu súdu bez toho, aby uviedla okolnosti, ktoré jej bránia jednotlivé dôkazné prostriedky predložiť.

Zastávam názor, že prijatím opatrení na základe sťažností sťažovateľky zo dňa 27. 6. 2007 a 30. 11. 2007 sa vo veci koná a postup súdu vzhľadom k skutkovej zložitosti veci nevykazuje známky prieťahov. Hoci predchádzajúci postup súdu v období od 13. 6. 2005 do 30. 11. 2006 nevykazoval známky účelného konania smerujúceho k rozhodnutiu vo veci samej, mám za to, že aj celková dĺžka konania je priamo úmerná skutkovej zložitosti veci a jeho procesnej náročnosti a vo veci sa koná bez prieťahov. Rýchlosť a hospodárnosť konania v danom prípade nesmie byť presadzovaná na úkor zákonnosti a spravodlivosti rozhodnutia a porušenie práv ostatných účastníkov konania.“

K vyjadreniu okresný súd pripojil chronológiu úkonov v posudzovanej veci:

- „4. 6. 2002 - vec napadla na Okresný súd Žilina
- 17. 6. 2002 - pripájanie dedičských spisov
- 22. 7. 2002 - výzva katastrálneho úradu na predloženie listín
- 20. 8. 2002 - výzva na odstránenie väd návrhu
- 13. 9. 2002 - výzva katastrálneho úradu na predloženie listín
- 25. 9. 2002 - uznesenie - návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietá
- 30. 10. 2002 - výzva na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie, doručenie odvolania odporcom
- 16. 6. 2003 - uznesenie - priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov navrhovateľke
- 18. 6. 2003 - predloženie spisu na KS na rozhodnutie o odvolaní
- 30. 6. 2003 - KS rozhodnutie OS zrušuje
- 7. 5. 2004 - uznesenie - konanie o nariadenie predbežného opatrenia v časti zastavuje, v časti návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietá

8. 6. 2004 - doručenie odvolania odporcom
12. 7. 2004 - predloženie spis KS na rozhodnutie o odvolaní
14. 12. 2004 - KS rozhodnutie OS zrušuje
15. 3. 2005 - uznesenie - vydanie predbežného opatrenia
11. 4. 2005 - výzva odporcov na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie,
doručenie
odvolania navrhovateľovi
11. 5. 2005 - spis predložený KS na rozhodnutie o odvolaní
13. 6. 2005 - KS rozhodnutie OS potvrdzuje
30. 11. 2006 - uznesenie - súd pripúšťa zmenu návrhu
7. 3. 2007 - pojednávanie odročené na neurčito za účelom ďalšieho dokazovania
9. 3. 2007 - výzva notára na predloženie osvedčenia
9. 11. 2007 - dožiadanie na OS Nitra o výsluch účastníka
14. 12. 2007 - spis vrátený z OS Nitra
23. 6. 2008 - pojednávanie odročené na 15.7.2008 – ohliadka
15. 7. 2008 - ohliadka na mieste samom
21. 4. 2009 – vytýčený termín pojednávania na 27. 5. 2009.“

Právna zástupkyňa sťažovateľky v stanovisku z 15. júla 2009 v reakcii na vyjadrenie okresného súdu uviedla, že zotrváva na doterajších návrhoch a obranu okresného súdu považuje za účelovú.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (napr. II. ÚS 219/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Predmetom posudzovaného konania je rozhodovanie o návrhu na určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam a určenie majetku patriaceho do dedičstva. Súčasťou návrhu na začatie konania bol aj návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým sa pôvodná navrhovateľka domáhala dočasnej úpravy pomerov účastníkov konania. Podľa názoru ústavného súdu posudzovaná vec tvorí súčasť bežnej rozhodovacej agendy prvostupňových súdov a nemožno ju označiť ako právne zložitú. Čo sa týka skutkovej zložitosti posudzovanej veci, ústavný súd zohľadnil argumentáciu okresného súdu, že s vecou súvisia aj iné právoplatne skončené konania vedené okresným súdom (sp. zn. 9 C 402/89 a sp. zn. 11 C 772/90), ako aj konania pred inými štátnymi orgánmi (konanie podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov

k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov), že bolo potrebné pripojiť spisy z dedičských konaní, ustáliť okruh účastníkov konania aj v súvislosti s procesným nástupníctvom po zomrelej navrhovateľke, a preto konanie hodnotí ako skutkovo zložitú.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom. Sťažovateľka je právnu nástupníčkou pôvodnej navrhovateľky, ktorá zomrela 20. júna 2005. Ústavný súd v súvislosti so zmenou účastníkov konania na základe univerzálnej sukcesie vychádza so svojej judikatúry (napr. I. ÚS 197/05), podľa ktorej sťažovatelia môžu uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priesťahov aj pre štádium konania, ktoré tejto zmene predchádzalo. Preto ústavný súd v rámci druhého kritéria posudzoval aj správanie právnej predchodkyne sťažovateľky. Zo súdneho spisu ústavný súd nezistil také skutočnosti, na základe ktorých by mohol konštatovať podiel sťažovateľky alebo jej právnej predchodkyne na zbytočných priesťahoch v konaní.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Ústavný súd pritom postupoval podľa svojej judikatúry, podľa ktorej rozhodovanie o predbežnom opatrení nie je zákonnou prekážkou v konaní súdu o samotnej veci (II. ÚS 66/02) a úkony urobené v rámci konania o predbežnom opatrení nie sú úkonmi vo veci samej, a teda ústavný súd ich spravidla neberie do úvahy pri riešení otázky, či v konaní vo veci samej došlo k zbytočným priesťahom (III. ÚS 20/02).

Zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 109/2002 ústavný súd zistil, že počas prvých troch rokov súdneho konania bola činnosť okresného súdu zameraná na rozhodovanie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, čo nemožno považovať za primeranú dobu na právoplatné rozhodnutie o návrhu na dočasnú úpravu pomerov účastníkov konania. Ústavný súd zistil, že postup okresného súdu v tejto fáze konania je poznačený nielen jeho neefektívnou činnosťou (druhostupňový súd dvakrát zrušil uznesenie okresného súdu o zamietnutí návrhu na nariadenie predbežného opatrenia), ale aj jeho

nečinnosťou, keď v období od 30. októbra 2002 do 16. júna 2003 a od 8. decembra 2003 do 7. mája 2004 nevykonával vo veci žiadne úkony.

Ani po právoplatnosti rozhodnutia o nariadení predbežného opatrenia okresný súd nepostupoval vo veci tak, aby mohol v primeranej lehote o veci meritórne rozhodnúť, o čom svedčí ďalší priebeh a aktuálny stav konania. Prvé pojednávanie vo veci bolo nariadené až po opakovanej urgencii právneho zástupcu sťažovateľky a uskutočnilo sa 7. marca 2007 (viac ako štyri a pol roka od začatia konania). Toto pojednávanie bolo odročené aj z dôvodu dožiadania o výsluch vedľajšej účastníčky na strane navrhovateľky, okresný súd však písomné dožiadanie vypracoval a zaslal až po siedmich mesiacoch od predloženia navrhovaných otázok (9. novembra 2007). Ďalší prieťah na strane okresného súdu v trvaní viac ako deväť mesiacov ústavný súd zistil v období od 15. júla 2008, keď sa uskutočnila ohliadka na mieste, do 21. apríla 2009, keď bol nariadený termín druhého pojednávania.

Na základe uvedeného priebehu konania ústavný súd dospel k záveru, že doterajšia dĺžka konania, ako aj stav, v akom sa vec v čase podania sťažnosti ústavnému súdu nachádzala, nie sú zapríčinené právnou alebo faktickou zložitou veci, ale skutočnosťami, ktoré sa týkajú samotného postupu okresného súdu, čo vyústilo do zbytočných prieťahov v konaní. Ústavný súd preto rozhodol, že okresný súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 109/2002 porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadostučinenia.

Pretože konanie okresného súdu vedené pod sp. zn. 8 C 109/02 nebolo do rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenej veci v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie v sume 8 000 € z dôvodov uvedených v jej sťažnosti a jej právna zástupkyňa vyčíslila trovy konania pri zastupovaní sťažovateľky v sume 776,92 € za štyri úkony právnej pomoci, paušál, cestovné a náhradu straty času, ako aj DPH, ktorej je platiteľkou.

Pretože ústavný súd nepovažoval za primerané konkrétnym okolnostiam prípadu vysloviť len porušenie základného práva sťažovateľky, rozhodol aj o priznaní finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní sa riadil zásadami spravodlivosti, zohľadnil dĺžku posudzovaného konania, zistené zbytočné prietahy a dospel k záveru, že v danom prípade bude primerané všetkým okolnostiam prípadu priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátkou Mgr. E. B., B. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) vykonané v roku 2009 podľa § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov

za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) po 115,90 € za každý úkon a režijný paušál po 6,95 €, po zvýšení o daň z pridanej hodnoty, ktorej platiteľkou je právna zástupkyňa, spolu v sume 292,38 €. Ústavný súd nepriznal sťažovateľke uplatnenú náhradu trov právneho zastúpenia vo zvyšnej časti (484,54 €), t. j. za oboznámenie sa s obsahom spisu, pretože tento úkon považoval za súčasť prípravy právneho zastúpenia, za stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z toho dôvodu, že z podania právnej zástupkyne sťažovateľky nevyplývali žiadne nové skutočnosti vo vzťahu k predmetu konania, a za cestovné a náhradu za stratu času, pretože ich zo strany sťažovateľky nepovažoval za nevyhnutne vynaložené v súvislosti s požiadavkou povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

Okresný súd je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia podľa bodu 4 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júla 2009